

Fråga advokaten

Agneta Gustafsson och Josef Angerbjörn är advokater vid Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad förklarar de första onsdagen varje månad juridiska ord och begrepp samt svarar på läsarnas frågor om juridik, främst om avtalsrätt och bostadsköp.

Om våld i nära relation

Hej Agneta,

Jag är orolig för en vän som har blivit alltmer introvert och tystlåten. Jag tror hon utsätts för psykisk och fysisk misshandel. De har små barn. Familjens fasad är perfekt utåt och mannen är trevlig. Min vän har i förtroende berättat att mannen är mycket kontrollerande och uttalar sig nedsättande om hennes utseende och saker hon gör eller inte gör, även petitesser. Han skuldbelägger henne och har ständiga klagomål. Min vän blir alltmer rädd för att göra "fel", vilket får "tråkiga" konsekvenser för henne. Jag misstänker att mannen även slår henne. Hon ursäktar mannens beteende med att han har ett stressigt jobb och påverkas negativt av att han inte får sova på grund av barnen. Hon är olycklig, skäms och verkar inte förstå hur allvarligt situationen är eller kan bli. Vad gäller rättsligt?

Hej,

Tack för ditt långa brev med så mycket omtanke om din väninna. Min kollega Rebecca Lewis, som bland annat arbetar med att biträda utsatta kvinnor, besvarar dina frågor nedan.

Tyvärr förekommer våld i nära relationer i alltför stor utsträckning. Bara i Sverige polisanmälades år 2022 cirka 30 000 fall av misshandel mot kvinnor. I merparten av fallen var offret och gärningspersonen bekanta med varandra. Mörkertalet är dock stort. Brottsförebyggande rådet uppskattar att omkring tre fjärdedelar av allt relationsvåld aldrig polisanmäls. Din vän är således långt ifrån ensam om att leva i en destruktiv relation.

Att din vän normaliserar det hon utsätts för är inte ovanligt. Det är positivt att din vän anförtror sig till dig.

Förhoppningsvis kan hon på sikt ta emot hjälp. Förutom att vara ett stöd, är det bra om du skriver ned specifika händelser hon berättar om, vilka datum de skett samt eventuella skador som du ser. Dina iakttagelser kan vara viktiga vid en framtida rättegång.

Om din vän vill ta steget att lämna den destruktiva relationen finns stöd att få genom *Socialtjänsten*, *Kvinnjourerna*, eller *Kvinnofridsmottagningarna*. Din vän kan vara anonym i såväl kontakt med Kvinnojouren, som i Umeå har telefonnummer 090-77 97 00, som med Kvinnofridsmottagningen som har telefonnummer 020-410 420.

Beroende på vad som hänt kan flera brott aktualiseras. Det kan vara fråga om *misshandel*, eller olika former av sexualbrott som till exempel *våldtäkt*, *sexuellt övergrepp* eller *sexuellt ofredande*. Om maken utsätter henne för störande kontakter kan han göra sig skyldig till *ofredande*.

Även om din väns makes beteende inte yttrar sig fysiskt eller sexuellt, kan hans beteende ändå vara brottsligt. Om maken till exempel uttalar sig nedsättande mot din vän eller genom annat beteende hånar henne, kan han dömas för brottet *förolämpning*. Om han hotar att han till exempel ska döda eller skada henne kan han dömas för *olaga hot*. Maken kan också göra sig

skyldig till *olaga förföljelse*, allmänt kallat "stalking". Brottet olaga förföljelse infördes för att omfatta flera olika trakasserier, som en person kan tvingas utstå under eller efter en destruktiv relation.

Om en man begår flera av brotten ovan mot en kvinna, som han är eller har varit gift eller sambo med, samt vart och ett av brotten varit ett led i en upprepad kränkning av kvinnans personliga integritet och varit ägnade att allvarligt skada kvinnans självkänsla, kan mannen, i stället för att dömas för vart och ett av brotten enskilt, dömas för brottet grov *kvinnofridskränkning*. Gärningspersonen döms då till ett hårdare straff än vad denne skulle ha fått om den dömts för gärningarna separat. Detta brott tillkom för att tydliggöra hur allvarligt samhället ser på mäns våld mot kvinnor.

Om du tror att din vän är eller har varit utsatt för något av brotten ovan bör hon anmäla detta till polisen, även om att det är ett tufft beslut att ta. Hon kan önska ett *målsägandebitråde*, vilket är en advokat eller jurist som hon får stöd av under polisens förundersökning samt vid en eventuell rättegång. Målsägandebiträdet kan även hjälpa din vän att *begära skadestånd* för den kränkning och de eventuella skador och andra men som brottet har orsakat henne.

Du skriver att din vän och hennes make har små barn. Att utsätta barn för att be-

vittna våld inom familjen är sedan den 1 juli 2021 brottsligt. Den som begår vålds- eller sexualbrott mot någon kan även dömas för *barnfridsbrott*, om gärningen bevitnats av ett barn som är närstående eller tidigare närstående till både gärningspersonen och brottsoffret.

Barnet blir då målsägande och har rätt till ett målsägandebitråde.

Jag hoppas att du har fått svar på dina funderingar om det din vän utsätts för kan vara brottsligt när du fortsatt ska vara ett stöd till din vän i den svåra situation hon befinner sig i.

Jag avslutar med ett citat från Winston Churchill. "We make a living by what we get, but we make a life by what we give."

AGNETA GUSTAFSSON
& Rebecca Lewis
Advokatbyrån Nywa

